

ing with other sources in analysing of published sources with the objective aim of reproduction of historical events and processes.

Key words: Volyn, historical sources, culture, religion, education.

О. Л. МАЙБОРОДА

г. Луцк

ИСТОЧНИКОВАЯ БАЗА ИССЛЕДОВАНИЯ СОЦИАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО РАЗВИТИЯ ВОЛЫНСКОГО СЕЛА В ПЕРИОД ТАК НАЗЫВАЕМОГО СОЦИАЛИЗМА

В предложенной статье охарактеризованы основные виды источников, которые позволяют воссоздать ключевые факты и тенденции и особенности развития культуры, образования и религиозной жизни волынского села в 1964–1985 гг. Источниковая база распределена на такие группы: ранее непечатные архивные документы; печатные документы и материалы; статистические сборники; периодические издания. Замечено, что особенно ценный фактический региональный материал использован из ранее непечатных источников, сосредоточенных в фондах Государственного архива Волынской области. При анализе печатных источников, отмечено на необходимости критической оценки и сопоставления с другими источниками с целью объективного воссоздания исторических событий и процессов.

Ключевые слова: Волынь, исторические источники, культура, религия, образование.

Стаття надійшла до редколегії 01.11.2015

УДК 929.6 (477.61)

Г. М. МАРИНЧЕНКО

м. Миколаїв

grockova.anyu@mail.ru

СУЧАСНИЙ СТАН ГЕРАЛЬДИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

З'ясовано стан та місце геральдичної науки в системі історичних знань сучасної України. Розкриваються історія створення та основні напрямки роботи Українського геральдичного товариства.

Ключові слова: геральдика, Українське геральдичне товариство, герботворення, Україна.

Україна, як відомо відносно молода держава, в наступному, 2016, році відзначатиме 25-річчя своєї незалежності. Однак має вона доволі складну, цікаву та строкату історію. Починаючи з 90-х років минулого століття наукові дослідження отримали новий поштовх. Не оминуло це і історичну галузі. Саме від початку 1990-х років бере початок розвитку як окремих галузей історичної науки більшість галузей допоміжних історичних дисциплін радянського періоду. Серед них власне і геральдика. Іншим надано статус спеціальних історичних дисциплін.

Однак, варто зазначити, що сучасний період герботворення комплексно ще не описаний і потребує відповідного історичного й фахового аналізу всіх своїх аспектів, а саме: особливостей його розгортання, символіки міських знаків, проблем, які постають при створенні й затвердженні нових гербів.

Метою дослідження є визначення стану геральдики на сучасному етапі розвитку історичної науки, з'ясувати хто саме і яким чином створює нові геральдичні знаки в Україні.

Частково процес герботворення в Україні останніх років на загальнодержавному рівні відображений у монографіях А. Гречило [1; 2] та роботах Я. Іщенко [3-7]. Значний внесок зроблено істориками-кресназцями. Проте на жаль опубліковані вони в рамках місцевих, районних, рідше обласних конференцій та видань, що вийшли мало не одиничним екземплярами.

Приступивши до пошуку матеріалів щодо історії герба одного з населених пунктів Миколаївщини, наштовхнулися на відсутність загальнодержавного академічного видання, де містилися хоча б основні теоретичні принципи геральдичної науки, чи хоча б віхи розвитку геральдичної науки в Україні. Вже

мовчимо про атлас із зображеннями гербів хоча б сучасної України.

Це зрозуміло, адже сама геральдика доволі специфічна історична дисципліна. І як окремий курс не вивчається, тільки в рамках курсу «Спеціальні історичні дисципліни». Постає питання в незрозумілості і певному ставленні до історичних, регіональних, державних, національних пам'яток, символів, емблем та гербах. Більшість навіть не може відділити герб від емблеми, а емблему від символу.

А на сучасному етапі розвитку Української держави саме цю галузь історичного знання варто популяризувати, доводити до свідомості пересічних громадян, виховувати в них пошану до історичних символів власної держави.

Тут варто звернути увагу на ресурси мережі Інтернет. Доволі цікавим за структурою та наповненістю інформацією є сайт «Українська геральдика» (<http://heraldry.com.ua>), «Геральдика в Україні» (<http://heraldry.at.ua>), Геральдична палата (<http://geraldika.com.ua>), тощо.

Однак, найбільшу увагу варто приділити діяльності Українського геральдичного товариства (далі – УГТ), яке не тільки досліджує, репрезентує здобутки геральдичної науки в електронному, а й у друкованому вигляді [8].

Українське геральдичне товариство – організація, яка займається науково-дослідницькою роботою в галузі таких спеціальних історичних дисциплін, як геральдика, вексилологія, емблематика, сфрагістика, уніформологія та генеалогія, сприяє їх популяризації та практичному застосуванню. Надає консультації та допомагає з розробкою гербів, прапорів, емблем тощо.

Розпочало діяльність в 1990 р. у Львові невеликою групою дослідників. Співзасновниками УГТ стали Центральний державний історичний архів України у Львові, обласні відділення Українського фонду культури та Товариства охорони пам'яток культури і Наукове товариство імені Т. Г. Шевченка у Львові [8].

УГТ продовжило місцеву геральдичну традицію (оскільки ще 1906 р. у Львові було засноване Геральдичне товариство, на базі якого після Першої світової війни виникло Польське геральдичне товариство) та традицію товариства, яке діяло в діаспорі в 1960-і рр.

(Українське геральдично-генеалогічне товариство). Спершу Товариство об'єднувало дослідників Львівщини та сусідніх областей. Досить швидко його діяльність поширилася на всю територію України. Налагоджено контакти з білоруськими, польськими, російськими, словацькими геральдистами й вексилологами, з'явилися й зарубіжні члени-кореспонденти з Франції, США, Канади.

7 грудня 1993 р. УГТ зареєстровано Міністерством юстиції України як всеукраїнська громадська організація. Тепер об'єднує провідних спеціалістів у галузі геральдики, прапорництва, емблематики, уніформістики. Членами Товариства є понад 300 чоловік – це переважно історики, архівісти, працівники музеїв, художники, архітектори та інші особи, яких цікавлять напрямки роботи організації [9].

Спільно з Львівським відділенням Інституту української археографії та джерелознавства імені М. Грушевського Національної академії наук України та Центральним державним історичним архівом України у Львові проводяться щорічні наукові геральдичні конференції (з 1991 р.). Під час їх роботи заслуховуються доповіді та повідомлення, обговорюються спільні наукові проблеми, проводиться обмін досвідом, розробляються подальшої роботи.

За участю УГТ видано збірники матеріалів конференцій, низку наукових монографій та науково-популярних видань. Від 1993 р. УГТ видає свій вісник «Знак», у якому публікуються різноманітні матеріали з геральдики та інших дисциплін. З 2000 р. у Білій Церкві та Львові розпочато видання щорічних «Генеалогічних записок Українського геральдичного товариства». Від 2004 р. започатковано видання «Реєстру особових гербів УГТ» [8].

Робота УГТ отримала високу оцінку на міжнародному рівні. Від 1995 р. УГТ є членом Міжнародної Федерації Вексилологічних Асоціацій (FIAV) та Міжнародної Конфедерації Генеалогії та Геральдики (CIGH), а голова УГТ А. Гречило з 2004 р. є членом Міжнародної Академії Геральдики (AIG). Ведеться активний обмін інформацією та співпраця з багатьма зарубіжними вексилологічними, геральдичними та генеалогічними організаціями.

Основною метою УГТ є сприяння відродженню та розвиток української геральдичної науки і суміжних з нею дисциплін і створення в Україні єдиної емблематичної системи, що досягається веденням науково-дослідницької роботи, вивченням та популяризацією геральдичної спадщини, розробкою основних напрямів розвитку сучасної української геральдики в окремих галузях та видах, надання консультацій органам місцевого самоврядування та різним організаціям.

Геральдична наука дійсно є самостійною галуззю історичної науки, вона доволі цікава, суперечлива і таємнича. Майже щодня на вулицях міста, в засобах масової інформації можна побачити зображення яке є символом, емблемою певної установи, організації, приватної особи, або бути справжнісіньким гербом, що має давню історію. Де герб, а де емблема? В чому різниця? Відповідь знають не всі, навіть досвідчені фахівці в галузі історичної науки.

На кінець зазначимо, що герб може мати будь-яка особа. Варто лише представити на розгляд Українського геральдичного товариства малюнок (зображення) герба або замовити його в УГТ [9]. Фахівці товариства проведуть експертизу на відповідність проекту геральдичним нормам, а також чи немає неправомірного використання старої шляхетської символіки. Якщо все гаразд, то герб виставляється на сайті УГТ, друкується в черговому

випуску «Реєстру особових гербів Українського геральдичного товариства», а людина отримує підтвердний лист (грамоту) про реєстрацію.

Список використаних джерел

1. Гречило А. Українська територіальна геральдика / А. Гречило. — Львів, 2010. — 280 с.
2. Гречило А. Б. Сучасні символи областей України / А. Гречило; Укр. геральд. т-во, Нац. акад. наук України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського, Львів, від-ня. — К.; Львів: Укр. геральд. т-во, 2008. — 48 с.
3. Іщенко Я. О. Геральдика в Україні: історіографія проблеми (60-ті — 90-ті рр. ХХ ст.) / Я. О. Іщенко // Український історичний журнал. — 2002. — № 3. — С. 61—73.
4. Іщенко Я. О. Геральдична термінологія, основні приписи та наукові поняття / Я. О. Іщенко // Історія архівної справи: спогади, дослідження, джерела: Зб. наук. праць до 90-річчя від дня народження проф. В. І. Стрельського — Вип. 3. Проблеми архівознавства і джерелознавства: — К.: УДНДІАСД, 2001. — Вип. 4. — С. 182—198.
5. Іщенко Я. О. Герби міст України в роботі краєзнавців / Я. О. Іщенко // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Зб. статей. — К.: НАН України. Ін-т історії України, 1998. — Вип. 6. — С. 245—250.
6. Іщенко Я. О. Проблеми розвитку української геральдики / Я. О. Іщенко // Бібліотечний вісник. — 2001. — № 3. — С. 49—51.
7. Іщенко Я. О. Сучасний стан муніципальної геральдики в Україні: перші здобутки і невирішені проблеми / Я. О. Іщенко // Український історичний журнал. — 2006. — № 3. — С. 125—136.
8. Українське геральдичне товариство [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uht.org.ua/>.
9. Чорновол І. Як отримати персональний герб? [Електронний ресурс] / І. Чорновол. — Режим доступу: <http://www.gazeta.lviv.ua/article/16412>.

G. MARINCHENKO
Mykolaiv

HERALDIC SCIENCE IN MODERN UKRAINE

Clarified the status and location of the heraldic science in the system of historical knowledge of modern Ukraine. Describes the history of creation and main directions of work of the Ukrainian heraldry society.

Keywords: heraldry, heraldic Ukrainian society, creation of coats of arms, Ukraine.

A. H. МАРИНЧЕНКО
г. Николаев

ГЕРАЛЬДИЧЕСКАЯ НАУКА В СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНЕ

Выяснено состояние и место геральдической науки в системе исторических знаний современной Украины. Раскрываются история создания и основные направления работы Украинского геральдического общества.

Ключевые слова: геральдика, Украинское геральдическое общество, создание гербов, Украина.

Стаття надійшла до редколегії 31.10.2015